

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Анотація: У статті проаналізовано світовий та вітчизняний досвід розвитку регіонального туризму в сучасних умовах. Зроблено висновок щодо важливості галузі як складового елементу механізму функціонування національної економіки та необхідності нових підходів при формуванні регіональних ринків туристичних послуг для підвищення ефективності їх функціонування.

Ключові слова: регіоналізація; регіональний туризм; регіональна економіка; організаційно-економічний механізм.

TOURISM DEVELOPMENT IN THE ECONOMY OF UKRAINE AND REGIONS

Abstract: The article analyzes the world and domestic experience in the development of regional tourism in modern conditions. The conclusion is made about the importance of the industry as a component of the mechanism of functioning of the national economy and the need for new approaches in the formation of regional markets for tourism services to improve their efficiency.

Keywords: regionalization; regional tourism; regional economy; organizational and economic mechanism.

Регіоналізація як невід’ємна складова сучасного глобалізованого світу набуває дедалі більшого значення і є предметом підвищеної уваги державних структур, науковців і суспільства у цілому. Серед складових цього явища особлива роль належить регіональному туризму, що враховує своєрідність окремих територій та наявність синергетичного ефекту у їх сполученні. При цьому у країнах світу накопичено значний досвід, який доцільно вивчити й адаптувати до українських реалій.

Розвиток туристичного комплексу як складової регіональної економіки України є важливим і доцільним. З розвитком туризму посилюються зв’язки між ним та рештою галузей регіону. Територія виступає ресурсною основою для ефективного функціонування і розвитку туристичної сфери. Водночас туризм, разом з іншими галузями, здатний забезпечити передумови для економічного підйому. Проте, згідно з існуючими вітчизняними підходами, туризм не розглядається як цілісна система, що призводить до нестійкості його розвитку. Актуальним є питання щодо надання відповідних повноважень органам місцевого самоврядування відносно розвитку сфери туризму. Це сприятиме оздоровленню регіональної економіки, соціальному захисту населення і покращенню ситуації в країні у цілому.

Україна може запропонувати значну кількість територій для відпочинку та оздоровлення: сприятливі кліматичні і природні умови; історичні та архітектурні пам’ятки; потужні рекреаційні ресурси; можливості для розвитку «зеленого», індустріального та інших видів туризму. У даних умовах необхідні нові підходи щодо формування організаційно-економічного механізму розвитку регіональних ринків туристичних послуг для підвищення ефективності їх у складній системі взаємозв’язків національної економіки [1].

Останнім часом розвиток туризму диференціюється у межах регіонів та місцевостей. Туризм є одним із важливих напрямів спеціалізації регіональної економіки. Виникають нові види послуг, такі як харчування, розміщення, транспорт, об’єкти відпочинку й розваг. Спостерігається розвиток інвестиційної діяльності, з’являються робочі місця, збільшуються надходження до місцевих бюджетів. На регіональному рівні для ефективного управління туристичною індустрією потрібне співробітництво між органами територіального самоврядування на всіх рівнях, регіональними туристичними організаціями, організаціями туристичної сфери та місцевим самоврядуванням, туристичними підприємствами.

Діяльність органів місцевого самоврядування є визначальною при створенні регіональних туристичних продуктів, що поєднують у собі надання послуг окремими суб’єктами туристичної пропозиції, а також нетуристичними організаціями у місці перебування. При цьому дослідження діяльності держави у даному напрямі показало, що не всі роботи виконуються на регіональному та

місцевому рівнях, а відбуваються одночасно як з урахуванням загальнодержавних завдань, так і місцевих дій [2].

Легітимність регіональної влади багато в чому визначається: фінансово-економічними повноваженнями; ресурсами; можливостями реалізації регіональних інтересів через стимулювання розвитку підприємництва. Ресурси регіонального управління – це багаторівнева система, елементи якої використовуються як засіб досягнення цілей відповідно з повноваженнями щодо розпорядження конкретними видами ресурсів [3; 128–131]. Наявність необхідних ресурсів для розвитку туризму повинна доповнюватися механізмом поєднання елементів системи, яка представляє собою сукупний туристичний потенціал, що дасть змогу використати можливості туристичної сфери.

Організаційно-економічний механізм реалізації туристичного потенціалу регіону може ефективно спрацювати тільки при взаємодії його основних елементів, а саме: суб'єктів, об'єктів, інструментів, методів та форм реалізації. При цьому: суб'єкти – населення регіону, підприємства, посередники, державні органи влади, громадські організації, жителі іноземних держав; об'єкт – туристичний потенціал (інвестиційна, історико-культурна, інфраструктурна, інтелектуальна та інформаційна складові); форми реалізації – кількісне зростання та якісні перетворення його компонент; інструменти – бізнес-угоди, правове забезпечення, контролінг, реклама, страхування, ліцензування; методи – прямі (безпосередньо впливають на функціонування) і непрямі, що регламентують поведінку суб'єктів туристичного ринку опосередковано через створення економічного середовища у зазначеному напрямі. Взаємодія всіх елементів організаційно-економічного механізму сприятиме досягненню результатів на основі формування відповідних напрямів регіональної політики та їх реалізації у сфері розвитку туризму [4].

Туризм як складова регіональної економіки є важливим елементом механізму її функціонування. Проте, згідно з діючими вітчизняними напрацюваннями, він не розглядається як цілісна важлива система, що призводить до нестабільності й нестійкості його розвитку. Необхідні нові підходи щодо розвитку регіональних ринків туристичних послуг для підвищення ефективності їх функціонування.

Організаційно-економічний механізм реалізації туристичного потенціалу регіону ефективно спрацює тільки у випадку взаємодії його основних елементів, а саме: суб'єктів, об'єктів, інструментів, методів та форм реалізації. Взаємозв'язок всіх елементів сприятиме реалізації результатів на основі формування відповідних напрямів регіональної політики та їх діяльності у сфері розвитку туризму. Одним із факторів регіональної туристичної політики є регіональні програми розвитку туризму. Процес їх розробки складається з процедур та методів конкретизації проблеми, оцінювання й визначення способів вирішення. Представницькі органи влади та державні адміністрації у межах своїх повноважень регулюють хід виконання конкретних заходів програм на місцях. Результати реалізації мають проявлятися у соціальному, економічному та екологічному спрямуваннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоущенко О.В. Місце і роль туристичного комплексу в структурі регіональної економіки // Економіка та держава. –2014. –№ 9. – С.77–79.
2. Кудла Н. Є. Формування туристичної політики на регіональному та місцевому рівнях / Н. Є. Кудла // Регіональна економіка. –2012. – №3. – С. 43–48.
3. Нездоймінов С. Г. Інституційні чинники соціально-економічного зростання регіональної сфери туризму / С. Г. Нездоймінов, О. С. Пеклун// Інвестиції: практика та досвід. – 2013. –№ 16. – С. 127–131.
4. Самко О. О. Організаційно-економічний механізм реалізації туристичного потенціалу регіону / О. О. Самко // Інвестиції: практика та досвід.– №6. – С. 20–24.

Лариса Василівна Громоздова, кандидат економічних наук, професор кафедри регіоналістики і туризму, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ, e-mail: gromozdovag@gmail.com

Larysa Hromozdova, Ph.D. (Economics), Associate Professor Department of Regional economic and Tourism, Kyiv National Economic University named after Vadym Getman, Kyiv, e-mail: gromozdovag@gmail.com